

Àcar vermell de la gallina, “piojillo”

(*Dermanyssus gallinae*)

Text: © Joaquim Castellà Espuny

Fotografies : © Joaquim Castellà Espuny

Nom científic
<i>Dermanyssus gallinae</i>
Ordre
Acari
Família
Dermanyssidae
Mida
0,7-1 mm

Foto 1. *Dermanyssus gallinae* obtinguts en una granja de gallines ponedores.

Reconeixement

Petits àcars hematòfags associats a les aus de granja i de gàbia que algunes vegades es presenten com una autèntica plaga . Els adults tenen unes dimensions d'entre 0,7-1 mm (fig. 1). Tenen el cos ovalat i unes potes ben desenvolupades que els faculden per a moure's amb certa rapidesa (fig. 2). El seu color habitual, quan encara no han ingerit sang, és blanquinós, però quan ja s'han alimentat passen a tenir un color vermell que s'anirà enfosquant a mesura que la sang és digerida.

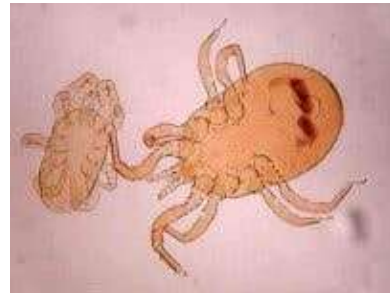

Foto 2 *Dermanyssus gallinae* montat i fotografiat al microscopi (x100) .

El capítol presenta uns palps allargats i mòbils (fig. 2), i uns quelícers ben desenvolupats. *Dermanyssus gallinae* pot diferenciar-se fàcilment de les paparres perquè no presenta un hipostoma desenvolupat i perquè els espiracles respiratoris es localitzen entre el tercer i quart parell de potes.

Detecció i seguiment

Les espècies de la família Dermanyssidae són ectoparàsits hematòfags obligats de mamífers i ocells. *Dermanyssus gallinae* és un àcar molt comú que parasita gallines, coloms, ocells de gàbia i una gran varietat d'aus silvestres. Ocasionalment, quan els seus hosts habituals no estan disponibles o bé hi ha una autèntica plaga, també pica els mamífers, incloent-hi als humans.

Són ectoparàsits d'activitat nocturna. Per tant, només els podem detectar en els hostes durant la nit. La ingesta de sang sol ser ràpida (1-2 hores) i, una vegada alimentats, deixen l'hoste i busquen un refugi on digerir la sang, fer la muda o, en el cas de les femelles, realitzar la posta d'ous. Durant el dia els podem trobar amagats en escletxes, forats, ferros i fustes de les gàbies, tubs dels abeuradors, menjadores, etc. En infestacions massives es poden observar pertot arreu. Només cal passar un pinzell o aspirador per les parets de la instal·lació per recollir-ne grans quantitats; en aquests casos fins i tot durant el dia els hostes es veuen afectats.

Riscos/problemes per a la salut

Les picades dels àcars causen irritació, anèmia, reducció en les postes d'ous, abandonament dels nius per part dels progenitors i, en infestacions molt elevades, fins i tot la mort d'alguns animals. L'àcar vermell de la gallina és un dels ectoparàsits més importants que afecten les granges de ponedores.

En els humans les picades poden ser doloroses, i donen lloc a una irritació de la pell que pot ser confosa amb lesions de sarna. Les lesions solen localitzar-se a la part dorsal de mans i avantbraços, i es caracteritzen per produir una pruija passatgera. Tot i així, hi ha persones que manifesten fenòmens d'hipersensibilitat que poden agreujar aquesta simptomatologia.

Alguns estudis assenyalen *D. gallinae* com a vector potencial de diferents patògens (*Borrelia anserina*, *Pasteurella multocida*, *Salmonella gallinarum* i alguns virus) però el paper real que desenvolupa en l'epidemiologia d'aquestes malalties no ha estat determinat.

Cicle biològic

En el cicle biològic l'àcar passa per les fases d'ou, larva, protonimfa, deutonimfa i adult. La larva hexàpoda és l'única fase que no s'alimenta.

La major part del cicle biològic té lloc fora de l'hoste. Els àcars, com ja hem comentat, només s'apropen als hostes a l'hora d'alimentar-se. Per tant, el seu cicle es veu molt influenciat pels paràmetres ambientals i microambientals de les instal·lacions.

La temperatura i la humitat relativa condicionen el temps que necessita *D. gallinae* per a completar el seu cicle. Sota unes condicions de 65-70 % d'humitat relativa i 25 ° C, el cicle es pot completar en aproximadament una setmana. Els adults poden sobreviure sense alimentarse varis mesos a l'espera d'un nou hoste.

Control

El humans pateixen les picades quan entren en les instal·lacions i manipulen animals o materials infestats. El contacte amb la pell dels humans és breu i no justifica cap tractament posterior tret del merament simptomàtic, amb l'objectiu de pal·liar la pruija.

Mesures correctores i/o preventives

Les mesures preventives haurien d'anar orientades a limitar l'existència d'amagatalls que utilitzen el àcars per mudar o fer les postes d'ous. Aquestes mesures de tipus físic no són fàcils d'aplicar en grans instal·lacions, però en llocs reduïts poden disminuir de forma significativa les poblacions d'àcars.

És recomanable fer seguiments de les instal·lacions per detectar en quin moment comencen a aparèixer els àcars i aplicar les mesures correctores adequades. El àcars poden sobreviure a neteges i desinfeccions rutinàries en nombre suficient com per regenerar de nou les seves poblacions. Per tant, el control químic a base d'acaricides continua essent un component indispensable del control i eliminació d'aquestes plagues.

La protecció personal requereix evitar el contacte directe amb animals o materials infestats emprant, per exemple, roba de màniga llarga i guants. Això es pot complementar amb repel·lents aplicats a la roba (permetrina) o bé directament a la pell (DEET).

Mesures de control actiu

Les mesures recomanades per a un control eficaç inclouen buidar les instal·lacions d'animals i netejar-les amb aigua a pressió o, millor, amb vapor, tot intentant d'accedir als llocs on els àcars es solen refugiar. El pas següent, una vegada assecats, és la fumigació dels locals amb compostos acaricides. Entre els productes que es poden utilitzar destaquem els següents: propoxur (carbamat), cipermetrina (piretroid sintètic), alfacipermetrina (piretroid), permetrina i butòxid de piperonil. És aconsellable fer una rotació dels productes per a retardar l'aparició de resistències.

A l'hora d'introduir nous animals a les instal·lacions, és convenient comprovar que els llocs de procedència estiguin lliures de l'àcar.

Observacions

Altres àcars morfològicament semblats que poden picar els humans i causar dermatitis són: *Liponyssoides sanguineus*, dermaníssid paràsit de petits rosegadors, i els macroníssids *Ornithonyssus bacoti* i *O. Sylviarum*, que parasiten rosegadors i aus, respectivament.

Una diferència que cal destacar entre *D. gallinae* i *O. sylviarum* és que, mentre que el primer sol trobar-se als hostes només quan li cal alimentar-se, el segon hi viu de manera permanent. És convenient tenir en compte ambdós comportaments a l'hora d'aplicar les mesures de control.

Bibliografia

- **Wall, R. & Shearer, D.** (1997). Veterinary Entomology. Chapman & Hall. 439 pp.
- **Kettle, D.S.** (1984). Medical and Veterinary Entomology. Croom Helm. 658 pp.
- **Philips, J.R.** (1993). Avian Mites. The Compendium. Small Animal Parasitology. 15(5): 671- 683.
- **Nordenfors, H., Höglund, J., and Uggl, A.** (1999). Effects of temperature and humidity on oviposition, molting, and longevity of *Dermanyssus gallinae* (Acari: Dermanyssidae). Journal of Medical Entomology, 36(1): 68-72.

- **Baker, A.S.** (1999). Mites and Ticks of Domestic Animals: An Identification Guide (Paperback). The Stationery Office. 240 pp.